

מסורת הש"ס

(א) [לעיל לז: וט"ן], (ב) כתובות פה: (ג) [סוף מלתא חי' בתמורה כ: בשם רב ספרא ע"ש ועוד בימותא פה. ע"ש], (ד) י"א פקעי, (ה) [י"ל חש שטח], (ו) כתובות יח. [ונטין גא:], (ז) בס"א: פרעתני, (ח) [לעיל לח:], (ט) תרומות פ"א מ"ב וש"ג.

תורה אור השלם

1. בי יתן איש אֵל רעהו בֶּסֶף או כִּלְיִם לְשֹׁמֵר וְיִגְבַּב מִבַּיִת הָאִישׁ אֶם יִמְאָר; הִגְבַּב וְשָׁלַם שְׂעִיבָה: שבות כ ו

הנהגות הב"ח

(א) רש"י ד"ה יהא ליה דלמר למלח. י"ב ויומא לגר דלע"פ דמלח צבי לאטניי והכל ליה קל מתה אפי' לא אמרי פטומי מילי בעלתא נינהו משום דקיון קלא מנסה ליה בשעת הללח והלי דלשתת דסבי הלוי לו. ועין כפ' א"י דף סו בלשון ובמ"ש התוס': (ב) ד"ה אמור וכו' כדשימי בי תלתא וכו' כדשימי בי ארבעה וכו' וכו'. היכא דא"ל כדלמרי בי ארבעה: (ג) ד"ה הויל וכו' מהן הס"ד ואמ"כ מ"ס הורדה ומיתם או נמחק:

לעזי רש"י

^{גלייש}. פפנים (בידולים טפיליים בעלה האלון)

רבינו חננאל

עפצי דקיימי שיता א"ל כל קבא. א"ל לאו בר' ד' הוו מודבני כל קבא. אתר קמיה דרבא וחיוביה ללוח למפרעיה ר' זווי. א"ל רמי בר חמא והא את הוא דאמרת כיון דלא רמיא עליהו דשהדיי אנישו ולא ארעיתיו. וטעניה דלוח טענא. א"ל רבא קיצותא דתרעא מידכר דכורי אנישו. ובפקום עדים לא אמרין טענתא דלוח טענא. ההוא דא"ל לחבריה הב לי ק' זווי דמסיקנא כך והא שטרא. א"ל לוח ולאו פרעתין. א"ל מלוה הנהו סיטראי נינהו. פי' מצד אחר היו לי עליך ופרעת אחי. אבל מזה השטר לא פרעתי כלום. אמר רב נחמן איתרע שטרא. כלומר אפי' כתוב בשטר נאמנות אינו גובה אלא בשבועה. ידייק' מוקתני איתרע שטרא ולא קתני אביכטיל שטרא ש"מ כדאמרין. ואסיקנא והלכתא איתרע שטרא. והני מילי דפרעיה באפי שהדי ולא אדכר ליה שטרא. אבל היכא דפרעיה כין ידיהו לדידה מגו דיכול למימר המלוה לא היו דברים מעולם יכול נמי [למימר] סיטראי נינהו כאשר מפורש בככותב פרק הכותב

לאשתו דין ודברים בענין דר' אמי בריה דר' אבהו דנשבע דסיטרא הוו ליה עליה וגובה. ואי טעין עליה דסיטראי נינהו היכא דמודיי ליה דאתריי יחיבנהו ליה ומודה ליה נמי דיתבי אמסתחא וקביל זווי דתורי ושעין השתא דסיטראי נינהו אפי' רב פפא מודה דאיתרע שטרא: ההוא דא"ל לחבריה מהימנת לי כל אימת דאמרת לא פרענא פרעיה באנפי שהדי.

עפלי. גל"ש בלע"ז ומעבדין בהן עורות: אייתי. מלוה סהדי

דלרצעה ארצעה קיימי ותובע מאתים וזה אומר פרעתין מ"מ אס לא בעפליס פרעתין במעות: **דלא רמיא עליה דאניש**. והאי נמי

לא רמיא עליה לומר בלחיה ענין פרעס אלא פרעתי' סתמא הלכך

עפצי דקיימי בשיता שיता א"ל לאו בארבעה ארבעה הוו קיימי אתו תרי סהדי ואמרו אין בארבעה ארבעה הוו קיימי אמר רבא הוחזק כפרן אמר רמי בר חמא הא אמרת ^בכל מילתא דלא רמיא עליה דאנייש לאו אדעתיה א"ל רבא **א**"קצותא דתרעא מידכר דכורי אנישי ההוא דא"ל לחבריה הב לי מאה זווי דמסיקנא כך והא שטרא א"ל פרעתין אמר ליה הנהו סיטראי נינהו אמר רב נחמן **א**"יתרע שטרא רב פפא אמר לא איתרע שטרא ולרב פפא מאי שנא מההוא דאמר ליה לחבריה הב לי מאה זווי דמסיקנא כך והא שטרא א"ל לאו אתורי יהבת לי ואחית ואיתיבת אמסתחא וקבילת זוזך ואמור ליה הנהו סיטראי נינהו ואמר רב פפא **א**"יתרע שטרא התם כיון דקאמר אתורי יהבת לי ובתורי שקלת איתרע שטרא הכא אימור סיטראי נינהו מאי הוי עלה רב פפי אמר לא איתרע שטרא רב ששת בריה דרב אידי אמר איתרע שטרא והלכתא איתרע שטרא יהוני מילי דפרעיה באפי סהדי ולא אידכר ליה שטרא אבל פרעיה בין ידיה לדידה מיגו דיכול למימר לא היו דברים מעולם יכול נמי למימר סיטראי נינהו ^בוכדאבימי בריה דר' אבהו ההוא דאמר ליה לחבריה מהימנת לי כל אימת דאמרת לי לא פרענא אול פרעיה באפי סהדי אבוי ורבא דאמרי תרייהו הא הימניה מתקיף לה רב פפא **י**גהי דהימניה טפי מנפשיה טפי מסהדי מי הימניה ההוא דא"ל לחבריה מהימנת לי כבי תרי כל אימת דאמרת לא פרענא אול פרעיה באפי תלתא אמר רב פפא כבי תרי הימניה לא הימניה כבי תרי הימניה לא הימניה ^אאימור דאמרי רבנן דאזלינן בתר רוב דעות ה"מ לענין אומדנא דכמה דנפיש ^בבקאי טפי אבל לענין עדות **י**מאה כתרי ותרי כמאה לישנא אחרינא ההוא דא"ל לחבריה מהימנת לי כבי תרי כל אימת דאמרת לא פרענא אול ופרעיה באפי תלתא אמר רב פפא כבי תרי הימניה כבי תלתא לא הימניה מתקיף לה רב הונא בריה דרב יהושע תרי כמאה ומאה כתרי ואי א"ל כבי תלתא ואול פרעיה באפי בי ארבעה **י**כיון דנחית לדעות נחית לדעות: אין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן ואין משביעין את הקטן: מ"ט אמר קרא **י**כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור ואין נתינת קטן כלום: אבל נשבעין לקטן ולהקדש: והא אמרת רישא אין נשבעין על טענת ^בשוטה וקטן אמר רב בבא בטענת אביו ור' אליעזר בן יעקב היא דתניא ^ארבי אליעזר בן יעקב אומר פעמים שאדם נשבע על טענת עצמו כיצד אמר לו מנה לאביך בידי והאכלתיו פרס הרי זה נשבע וזהו שנשבע על טענת עצמו וחכ"א **א**"אינו אלא כמשיב אבדה ופטור ור' אליעזר בן יעקב לית ליה משיב אבדה פטור אמר רב בשטענו קטן קטן והאמרת אין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן לעולם גדול ואמאי קרו ליה קטן דלגבי מילי דאבוח קטן הוא אי הכי טענת עצמו טענת אחרים היא טענת אחרים והוראת עצמו כולהו

שדיצרו חממים בכל מקום לא מדבר ולא שומע ^א: **אצל נשבעין לקטן ולפקדש**. מפרש בגמרא: **גב' ווי יתן איש**. ועלה כתיב ונקרב צעל הצית לשבועה כדאמרין צצצא קמא (דף סג:): **אין נתינת קטן כלום**. דהא איש כתיב והחרש והשוטה קטנים הם צלל דעת: **צנא צטענא אציו**. הא דקמי נשבעין צנתינת איש קאמר שהקטן טוענו אצי מסרו לידך: **והאכלתיו פרס**. והחזרתו לו חתי והחליו צידי חייב ליִשבע על השאר וקטן הצא צטענת אציו לא גרע מטענת עצמו דהכל: **צנוענו קטן**. ימוס קטן מוצע:

שבועת הדיינין פרק ששי שבועות

מב.

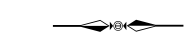
כמ"ד אין לריך לצרר אי נמי כמו שפירש רבינו תס לריך לצרר אמיתות הדברים כמו שיכול ומכל מקום אי לא משכח להו או אמו ואמרו להד"ס לא מפסיד וכן מוכח בירושלמי שהביא ר"ח דגרסי' התם הצא לידון בשטר וחזקה רבי אומר נידון בשטר פירוש שלריך לצרר רבן שמעון בן גמליאל אומר נידון בחזקה צא מעשה לפני רבי והורה כרשב"ג קשיא דרבי אדרבי לא קשיא רבי לא רצה אלא לעמוד על אמיתת הדבר ואית דגרס התם צא מעשה לפני רבי חייל ופרין מינה אדרבי לפי שתלמידו היה כדפרין צפרק מפנין (שבת דף קסח). מדרב הונא אדרב משום דרב הונא תלמידו דרב הוה וצקונטרס פירש בריש פרק זה בורר (פסהדרין דף כג:): **למ"ד לריך** לצרר שאס בקש ולא מלא הפסיד: **איתרע שטרא**. מפרי"ח וכן ר"ט **לדריך** צעל השטר שצוה שלא נפרע והא דאמרין צפרק אלו נערוס (כתובות דף לו:): הא שטרא ריעא לא מגבינן ביה דוקא כבי הך ריעותא דהתם כיון דמהדר אזיופא אימור זיופי זיזף וחמסי וקשה מההוא דהכותב (שם פה. ושם) דההוא שטרא דלמא קמיה דרבא א"ל רב פפא ידענא ביה דשטרא פריעא הוא א"ל איכא איניש אחרינא צהדי דמר כו' וקאמר לא יהא רב פפא אלא כבת דרב חסדא והשתא מה היה יכול לעשות יותר מלהשגיגו דלית ליה לקרועי דקמתי התם קרעיה ס"ד והשתא אפילו כל אדם דלא קיס לעד בגויה נאמן להשגיגו מדי דהוה אלא אחד מעיד שהוא פרוע על כן נראה דבשטרא ריעא לא מיקרק קרעיה ליה ולא מיגבא גבינן ביה כי ההוא דלאו נערוס (שם דף לו:): **ורבי אליעזר** בן יעקב **לית ליה משיב אבדה** פטור. פירוש צמיגו:

אלא

פרעיה באפי תלתא אמר רב פפא כבי תרי הימניה לא הימניה **א**"ל רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא ^אאימור דאמרי רבנן דאזלינן בתר רוב דעות ה"מ לענין אומדנא דכמה דנפיש ^בבקאי טפי אבל לענין עדות **י**מאה כתרי ותרי כמאה לישנא אחרינא ההוא דא"ל לחבריה מהימנת לי כבי תרי כל אימת דאמרת לא פרענא אול ופרעיה באפי תלתא אמר רב פפא כבי תרי הימניה כבי תלתא לא הימניה מתקיף לה רב הונא בריה דרב יהושע תרי כמאה ומאה כתרי ואי א"ל כבי תלתא ואול פרעיה באפי בי ארבעה **י**כיון דנחית לדעות נחית לדעות: אין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן ואין משביעין את הקטן: מ"ט אמר קרא **י**כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור ואין נתינת קטן כלום: אבל נשבעין לקטן ולהקדש: והא אמרת רישא אין נשבעין על טענת ^בשוטה וקטן אמר רב בבא בטענת אביו ור' אליעזר בן יעקב היא דתניא ^ארבי אליעזר בן יעקב אומר פעמים שאדם נשבע על טענת עצמו כיצד אמר לו מנה לאביך בידי והאכלתיו פרס הרי זה נשבע וזהו שנשבע על טענת עצמו וחכ"א **א**"אינו אלא כמשיב אבדה ופטור ור' אליעזר בן יעקב לית ליה משיב אבדה פטור אמר רב בשטענו קטן קטן והאמרת אין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן לעולם גדול ואמאי קרו ליה קטן דלגבי מילי דאבוח קטן הוא אי הכי טענת עצמו טענת אחרים היא טענת אחרים והוראת עצמו כולהו

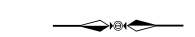
שאתה חייב לאבי כך וכך ולא קטן ממש הוא אלא גדול הוא. ואמאי קרו ליה קטן. והורה לו [במקצת]. ומתני' ר' אליעזר בן יעקב הוא דאמר כי האי גוונא לאו משיב אבדה הוא. אבל משיב אבדה דברי הכל פטור (ב' ע"י ב"ק פו ע"ב.

גז א טוש"ע חור"מ סימן עט סעיף יב:
בה ב מיי' פי"ד מהל' מלוה הלכה ט סמג עשין לז טוש"ע חור"מ סימן נח סעיף א':
גבג ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:
ב ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ב:
בא ה ו ז מיי' פט"ו מהל' מלוה הלכה ג ד סמג שם טוש"ע חור"מ סימן עא סעיף א':
ח מיי' פי"ד מהל' טוען וטענה הל' א טוש"ע חור"מ סי' מה סעי' ג וסי' פח סעי' גל):

מוסף רש"י

רר' אליעזר בן יעקב לית ליה משיב אבדה פטור. מן השבועה בתמיה הא תקנתא דרבנן הא המולא מאלה לא ישבע מפני מוקין העולם (ע"י גיטין פח:) וכוין דכי חלו מוכעו נמי מחייב ליה שבועה. הרי אין לך משיב אבדה גדולה מזו ומיח (כתובות יח.) כמו והיוין בנ. ור"א לית ליה משאש דמוקין העולם דמשיב אבדה פטור משבועה דלמי' שציק ליה ואול, והאי נמי כיון דלא נבעו כמשיב אבדה הוא (גיטין ^א.) אי הכי דעוועו גדול.טענת עצמו. קרי לה טענת אחרים היא (שם) ומלי פעמים דקאמר ומלי טענת עצמו (כתובות יח.) טענת אחרים והוראת עצמו. שיהיה לו טענת כדכתיב ומודה לו שעדיין חייב לו פרס הוא נשבע (גיטין ^א.)

רבינו חננאל (המשך) אבי ורבא דאמרי תרייהו הא הימניה מתקיף לה רב פפא נהי דהימניה טפי מנפשיה טפי משהדי לא הימניה וק"ל כרב פפא: ההוא דא"ל לחבריה מהימנת לי כבי תרי כל אימת דאמרת לא פרענא. אול פרעה באפי תלתא. ואסקה רב הונא כי אזלינן בתר רוב דעות לנפיש אומדנא דכמה דנפיש. אית בהו דפקיעי טפי. אבל לענין עדות תרי כמאה ומאה כתרי. אבל אי נחת מעיקרא לדעות וא"ל מהימנת לי בתלתא ופרעיה קמי ארבעה ודאי לדעות נחת. ושהדותא דשהדי מבטלה להימנותא ידידה: **פתני** אין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן כו'. מ"ט דכתיב כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים. מדכתיב כי יתן איש ש"מ אין נתינת קטן כלום: **ירושלמי** כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים. פרט לקטן. עד כדון שנתן לו כשהוא קטן ותבעו כשהוא קטן. נתן לו כשהוא קטן ותבעו כשהוא גדול מנין ת"ל (א) רעהו. עד שיהא נתינה וחביעה שוין: אבל נשבעין לקטן. אוקמה רב בבן שטרענו לחבורו

^[1] ע"י ב"ק פו ע"ב

עין משפט נר מצוה

מב:

אַלֶּא בדרבה קמיפֿלאַג. הכל מפורש בפרק שני דכתובות (דף יח: ושם ד"ה וכוּלָּי) ובהניחוק (גיטין דף נא: ושם) **וְאִין** בהן תשְׁלוּמי כפֿל. דאפי' בקרקע שייכל גניבה כגון מסיו גבול אי נמי בגפנים טעונות והלה טוען טענת גנב ורבי מאיר מודה נמי בשאין עומדות

ליצטר: **וְאֶל** תשְׁלוּמי ד' וד'. לא

אינטריך אלא משום הקדשות דמשום קרקעות ועבדים לא אינטריך דאין נוהג אלא בשור ושה כללד דתמן בפרק מרובה (ב"ק דף סב:).

שׁוּבֵר חנם אין נשבע. משום דקרא בשומר חנם כתיב דליירי בשבועה נקט שבועה וה"ה דאין משלם אס פשע כמו שומר שגר דפטור ממיוז ידיה דהיינו גניבה ואזידה וגראה דשומר שגר נמי פטור מפשיעה דממוכה בפרק החובל (שם דף גא.) גזי הואל ארנקי דלמיהא דלחא לפומבדיתא אפקדיה רב יוסף גזי הואל גברא פשע ציה לחו גנבי וגנבו וצעי למיפטריה משום לשמור ולא לחלק לעניים והתם שומר שגר היה לרב יוסף דאמר בסמון שומר אזידה כשומר שגר משום דלא צעי למיחב ריפתא לעניא וה"ל מיתמיני נמי שומר שגר אין נשעב שחלסם אלא בשבועה קמייתא דכתיב

בקרא איירי וקאמר צה דהשומר חנם אין נשעב דהיינו גניבה קאמר נמי דנושא שגר אין משלם גניבה והמ"ל נמי דשואל אין משלם אס נאנסה או אפי' נגנבה דהא איתקש לשומר שגר וא' ואס שאל צית ונשרף פטור. ועוד דמש"ה לא מני לה דלא שייך הקדש שאלה ופ"ג דמתיא תשלומי ד' וה' משום דשייך ככולהו אס מכר אלא דמיעט קרא אפי' שאר מטלטלין: **עָרָא** בַּל דבר פשע בַּלַּל. מיתה בשמלא למ"ד במרובה (ב"ק סג:.) חד בגנב וחד בטוען טענת גנב אינטריך למעוטינהו מכפל משום גנב עצמו אלא למ"ד תרוייהו בטוען טענת גנב ו"י דאמעטיון כיון דלימעטיו משבועה דאין שייך כפל בטוען טענת גנב אלא היכא דנשעב כלאמרינן התם וליכא למימר בקפץ ונשעב דהנהול קמא (שם דף קו.) משמע דליכא כפל אלא אס כן השציע צנית דין וי"ל דאינטריך להיכא דנתחייב דאמאי אינטריך רעהו למעוטה הקדש מכפל דהתם לא שייך גלגול וי"ל דלמסקנא דריש מרובה (שם דף סג. ושם) ליכא אלא חד כלל ופרט וכלל אשבועה ואכפל ותריייהו מימעטיו מעל כל דבר פשע דמשמע במרובה (שם) וקרא אכולה עניינא קאי דקאמר אס ק"ד על כל דבר פשע לכלל ופרט הוא דלחא ליכתבניהו הני פרטי גבי הנכו כו' וכי היכי דדרשא דכי יתן קאי אכולה פרשתא ה"נ על כל דבר פשע קאי אכולהו וכי"ח פרטי דכסף או כלים למה לי הא דרשין לעיל מה כלים שנים כו' ואת"ו ומ"מ אמאי

אינטריך רעהו למעוטי הקדש תיפוק ליה מווגזב מצית האיס דדרשין במרובה (שם דף עו. ושם) ולא מצית הקדש וי"ל דהתם ארעהו סמון ועיקר קרא לא אחא אלא לדרוש וגוזב מצית האיס ולא מצית הגנב^[א] ונקטינן נמי לענין הקדש אי נמי התם בגנב עצמו והכא אינטריך לטוען טענת גנב ולמסקנא דמרובה (שם) לא היו כלל ופרט קרא דעל כל דבר פשע דמסיק כל ריבויא הוא והני פרטי חד למעוטי קרקע וחד למעוטי עבדים וכו' ואגב ריהטא נקט האי תנא כלל ופרט וכלל דבמהו זו נמי ממעטי כל הני:

שבועת הדיינין פרק ששי שבועות

כולהו נמי **טענא** נמי כו'. ומאי פעמים ורצנן אמאי פליגי עליה: **אלא דרצנא קמיפלגי**. ולעולם בטוענו קטן ומשום דאין טענחו חשונה במקום אחר דכתיב [שמות כב] כי יתן איש קרי ליה הכא טענת עצמו מיהו הכא טענה היא דהא איכא נתינת איש דמכה נתינת האב היא צאה והיינו דקאמר פעמים וכי

תימא רצנן אמאי פליגי עליה דדרצנא קמיפלגי: **הספ דלא אמר צרי לי**. רישא דקתני פטור דלא אמר היתום צרי לי סיפא דקתני נשבעין לקטן דאמר צרי לי: **ליפרע מנכסי קטן**. מנכסי יתום ואפי' הוילא שטר עליו צריך שבועה שלא נתקבל חוב זה מאציו: **ליפרע מנכסי הקדש**. המקדים נכסיו וילא עליו שט"ח וצא ליפרע מן הנכסים צריך שבועה: **סנינא**. במסכת כתובות (דף פו.) ולקמן בכל הנשבעין (דף מה:.) מן: **אין ופירעין**. דתנן בהניחוק (גיטין מז:.) אין ופירעין מן היתומין אלא מן הויזבורית. והיינו דתנא תרתי חדא לגדולים וחדא לקטנים: **אדם עושה קנוניא על הסדיוע**. הלוה הוה עשה ^(א) עלה רמיומא עליו ואמר אני חייב לזה כדי שיטרוף הקרקע ממנו ויחלוקו צרמיומא: **מנה לפלוני צידו**. ^(ב) הגבירה תחלה מן הנכסים שהקדשתי: **אין אדם חוטא ולא**

דרעו ^(ג) קרינן ציה דדצר הגורם לממון לרצי שמעון כממון דמי: **יש דברים שהן בקרקע**. שמוחצין לקרקע ואינן בקרקע ונשבעין עליהן. וצגמ' ^[מגנ.] מפרש פלוגמתייהו: **גב' ולא פסולמי שלשה וארבעה**. ^(ה) וכיון דכפל ליכא הוו להו שלשה וארבעה: **כי**

אמינא הדיוט הוא דאדם עושה קנוניא על הדיוט אבל הקדש דאין אדם עושה קנוניא על הקדש קא משמע לן והאמר רב הונא ^(א)השכיב מרע שהקדיש כל נכסיו ואמר מנה לפלוני בידי נאמן חזקה אין אדם עושה קנוניא על הקדש יאמרי ^(ב) ה"מ שכיב מרע ^(א)דאין אדם חוטא ולא לו אבל גבי בריא ודאי חיישינן: **בתנאי** ^(א)ואלו ידברים שאין נשבעין עליהן ^(א)העבדים והשטרות והקרקעות וההקדשות יאין בהן תשלומי כפל ולא תשלומי ארבעה וחמשה ישומר חנם אינו נשבע נושא שכר אינו משלם ר' שמעון אומר ^(א)קדשים שחייב באחריות נשבעין עליהן ושאינו חייב באחריות אין נשבעין עליהן רבי מאיר אומר ^(א)יש דברים שהן בקרקע ואינן בקרקע ואין חכמים מודים לו כיצד עשר גפנים מעונות מסרתי לך והלה אומר אינן אלא חמש רבי מאיר מחייב שבועה וחכ"א כל המחובר לקרקע הרי הוא בקרקע יאין נשבעין אלא על דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנן כיצד בית מלא מסרתי לך וכים מלא מסרתי לך והלה אומר איני יודע אלא מה שהנחת אתה נוטל פטור זה אומר עד הויו וזה אומר עד החלון חייב: **גב' תשלומי כפל מנלן** ^(א)דתנו רבנן יעל כל דבר ^(א) פשע כלל על שור ועל חמור ועל שה ועל שלמה פרט על כל אבדה חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט ^(א)מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון יצאו קרקעות שאין מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאע"פ שהן מטלטלין אין גופן ממון הקדש רעהו כתיב: ^(ב)(ולא תשלומי כפל) ולא ארבעה וחמשה: מ"ט תשלומי ארבעה וחמשה אמר רחמנא ולא תשלומי שלשה וארבעה: שומר חנם אינו נשבע: ^(ג)מנא הני מילי דתנו רבנן **כי**

איעוהו רעהו למעוטי הקדש תיפוק ליה מווגזב מצית האיס דדרשין במרובה (שם דף עו. ושם) ולא מצית הקדש וי"ל דהתם ארעהו סמון ועיקר קרא לא אחא אלא לדרוש וגוזב מצית האיס ולא מצית הגנב^[א] ונקטינן נמי לענין הקדש אי נמי התם בגנב עצמו והכא אינטריך לטוען טענת גנב ולמסקנא דמרובה (שם) לא היו כלל ופרט קרא דעל כל דבר פשע דמסיק כל ריבויא הוא והני פרטי חד למעוטי קרקע וחד למעוטי עבדים וכו' ואגב ריהטא נקט האי תנא כלל ופרט וכלל דבמהו זו נמי ממעטי כל הני:

וכל

בה. הבא ליפרע מנכסי יתומין נשבע להן. וכדתני אביי קשישא שאמרו יתומים שאמרו יתומים גדולים ואין ציל קטנים בין לשבעין בין לויבירות. אבל נשבעין להקדש נמי להפרע מנכסי הקדש. כדתנן מנכסים משועבדים אי תיעא אלא בשבועה. ואקשינן כדיו משעבדי ניהו לא (שנא) משעבדי להדיוט ולא שנא משעבדי להקדש. ופריקנן מהו דרמיא משעבדי דכי פריע מן ההקדש אין נשבעין כדרב הונא דאמר שכיב מרע שהקדיש כל נכסיו ואמר ק' לפלוני בידי נאמן. חזקה אין אדם עושה קנוניא על ההקדש. אמרינן הני מילי שכיב מרע דאין אדם חוטא ולא לו. אבל ברי חיישינן שמא קנוניא עשו על ההקדש. לפיכך סיננו נשבעין להקדש: **בתנאי** אלו דברים שאין נשבעין עליהן כו'. מנהני מילי שאלו כולן

(א) ב"ק קו. ב"מ ג. כתובות יח. גיטין נא:.(ב) [לקמן מה:.(ג) גיטין ג. כתובות נד. (ד) כתובות פו. לקמן מה:.(ה) ב"ב קעד: [ערכין כג:.(ו) [שם ב"מ ה: קדושין סג:.(ז) [ב"מ ט. ח) ב"מ נח. ע"ש, (ט) גיטין לו. סנהדרין טו. ב"מ ק:.(י) ב"ק סג: ב"מ מ:.(יא) מיתות הללו נראה כמיותר, (ט) [ב"מ מ:.(יב) [שמות כב:.(ט) ונתי' מוספות ב"ק דף רעחא:.

תורה אור השלם

1. על כל דבר פשע על שור על חמור על שה על שלמה על כל אבדה אשר יאמר כי הוא זה עד האלהים יבא דבר שניהם אשר ירשיען אלהים ישלם שנים לרעהו: שמות כב ח

הגהות הב"ח

(א) גמ' ה"מ שכיב מרע. ר"צ ע"י במוס' בנ"י דף קטה: (ב) שם ע"ל דבר פשע. ר"צ לשון רש"י בהסב דף ט ע"ש על כל דבר פשע סיפיה דקרא מיתמי טעון טענת גנב או בגנב עצמו: (א) רש"י ד"ה אדם וכו' הלוה הוה עשה עצמו רמיה עליו: (ד) ד"ה מנה וכו' הגבירה תחלה: (ה) ד"ה ולא פסולמי וכו' דבינו:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה שומר. ואס ב"ה ויש מחייבין ב"ה (במי' צ"ה ס"א וע"ש בש"ך ובאהרונים) ובסיומן ש"א סתם כדעת הסו"ך:

רבינו חננאל

ור' אליעזר בן יעקב ורבנן בהאי דרב' פליגי דאמר מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו כו'. ר' אליעזר בן יעקב סבר לא שנא בו ולא שנא בבנו אינו מעיז. הלכך לאו משיב אבדה הוא לפיכך תני אבל נשבעין לקטן. ולא קטן ממש הוא. אלא אפי' גדול כמו שמוחנו למעלה. ואקשינן ליה לרב ומי מצית אמרה לה למתני' בהדין ארוחא. ור' אליעזר היא. והא קתני סיפא דרישא מנה לאבא בידך אין לו בידי אלא פטור. מפני שהוא כמשיב אבדה לבעלים. ופריקנן התם בסופא דרישא ברלא טעין הבן ברי לי דמנא לאבא ביינך אלא מספק. לפיכך אומרין כיון דהודה לו במקצת משיב אבדה הוא ופטור משבועה דאורייתא. אבל האב בשנבעין לקטן. ואוקימנא כר' אליעזר (בטוען) בטעונו ברי לי שאבא נושה בך מנה. הודה לו במקצת חייב. וי"א הכי פריך רב התם בסופא דרישא בדאמר הנהבע ברי לי דלית ליה עלי' [אלא] נ' הלכך פטור. סיפא בדאמר מספקא לי לפיכך דמו עליה שבועה כיון היכי דלדוי. ושמואל אמר הא דתנן אבל נשבעין לקטן להפרע מנכסי קטן כגון אלמנה מנכסי יתומין וכיוצא

סב א ב מיי פ"ד מהל' מלוה הלכה א סמנ עשין דג טו"שע חור"מ סימן קח סק"ף ז:

סג א מיי"ה שם פ"י"ח הלכה א סמנ שם טו"שע"ה שם סק"ף יח:

סד ד מיי"ה פ"ו מהלכות ערכין הלכה טו:

סה ה ו מיי"ה שם הלכה יח והכלה יט סמנ עשין קלא טו"שע חור"מ סימן רנה סק"ף ג:

סז ד מיי"ה פ"ה מהלכות טוען הלכה א סמנ עשין ד טו"שע"ה חור"מ סימן נה סק"ף ה:

סח ה מיי"ה פ"ב מהל' גניבה הלכה א והל' ג סמנ עשין עא טור חור"מ סימן נה ע"ה מיי"ה פ"ב מהל' שכירות הלכה א סמנ עשין פט טו"שע"ה חור"מ סי' נה סק"ף א וסימן שא סק"ף ה:

סכ ז מיי"ה שם הל' ד ופ"ה מהל' טוען הלכה ד סמנ עשין וסימן נה טו"שע"ה חור"מ סי' נה סק"ף ג ועיין במ"מ: ע ב מיי"ה פ"ד מהלכות טוען וטעמן הלכה א סמנ עשין סימן נה טו"שע"ה חור"מ סימן פח סק"ף כג ועסק"ך ד:

מוסף רש"י

כולהו נמי טענת אחרים והודאת עצמו. ולכך נשבעין עליה וכו' ואי גוויז מי פליגי רצנן עליה וזי הוה קאמר פעמים שאדם נשעב. כל שעתא כי האי גוונא משבעת (גיטין נא.) אלא לא מיתא בטוענו גדול אלא בטוענו קטן. ודקשה לך אין נשבעין קטן טענת קטן. הני מילי בטוענו הפקדמי קא' דגבי שבועה כתיב כי יתן איש פשע חטא בל בטענת אציו נשבעין אפילו לקטן. ולרבנן אפילו לגדול אין נשבעין. דתנן (לעיל נח:) מנה לאבא בידך אין לו צידו אלא חמשים דנין פטור.

(גיטין נא.) ובגמ' (כתובות נח.)

ורצנן פליגי עליה אפילו בטוענת גדול וקרי ליה מצוי אבדה. ובדרבה קא מייסלגי (כתובות שס.) מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע. ולא תסגי כמשיב אבדה לפטרו שאל כפר (בבא מצ'.) אלא אדם מעיז פניו בפני בעל חובו. אין אדם חוטא פניו בפני זה שטעה לו טובה, הלכך היכא דכפרי הכל פטור וכו' ופ"ה דהא פטור בדידיא לא הוה מצי למכפר ציה, והכי דמדיה מקלח כטלה צעי למתפריה והא לא לא כפריה משום דאין אדם מעיז

(ב"ק קו.) הלכך בשביל הודאת אשמתמטי אשמתמטי דלחויי כר' (גיטין נא.) ורבכוליה בעי דלדורי ליה. וכו' תימא דני נשבעין שאשרא, דמנו דקשיא לתמונה כחור מני אשבעתא, לתמונה לא חזיר מנלא כפריה כטליה. דהאי כי אורי כפנלא. כטליה נמי כי דלורי, והאי דלא אורי ליה. לאו דדעתו למיחיליה אלא אשמתמטי אשמתמטי דלחויי השתא (שם) שנצטוו היה מודה כטול אלא שאין צידו לפטור ופרי דהוי לי וזוי כר' כפנלא. כטליה נמי כי דלורי, והאי דלא אורי ליה. לאו דדעתו למיחיליה אלא אשמתמטי אשמתמטי דלחויי

השתא (שם) שנצטוו היה מודה כטול אלא שאין צידו לפטור ופרי דהוי לי וזוי כר' כפנלא. כטליה נמי כי דלורי, והאי דלא אורי ליה. לאו דדעתו למיחיליה אלא אשמתמטי אשמתמטי דלחויי השתא (שם) שנצטוו היה מודה כטול אלא שאין צידו לפטור ופרי דהוי לי וזוי כר' כפנלא. כטליה נמי כי דלורי, והאי דלא אורי ליה. לאו דדעתו למיחיליה אלא אשמתמטי אשמתמטי דלחויי

לחויי לא יפיער אלא בשבועה. (שם) והאי הוילא שטר, דאי הוה אכזוין דמימי קיים דלמא הוה טעין ואמר אשתבע לי דלא תרעמיך ומשבעתה. ופליגי אגן טענינן בשביל יתמי (גיטין ג.) מנכסים משועבדים לא יפרעו אלא בשבועה. משום דאי הוי גבי מן הלוה גופיה והוה טעין ליה אשתבע לי דלא פרעמיך אמרינן בשבועות (מא.) דמשנבעין ליה ולי טעין לא טעני ליה הוילא וקטש שטרא, אבל בשביל לקוחות אגן טענינן דלמא אי הוה גביה מן הלוה הוה טעין לך אשתבע לי דלא פרעמיך ובעית אשתמטי, השתא אגן טענין, דשמה פין לאלס הוה (כתובות יז.) דאין אדם חוטא ולא לו. אין אדם חוטא דבגר שאני ונהה ממנו (קדושין סג.) ולא תשלומי ארבעה וחמשה. אס טנה או מכר, ומשום הקדשות

למטריי. דלילי עבדים ושטרות וקרקעות לא שייך למימר, דלילו משלומי ארבעה ותמשה אינא טוגת אלא בשור ושה כללד ממנו (שם) גניבה ואזידה הכותנה זו למיצי דכתיב אגן גנב יגנב מעמו (קטן סג.) קדשים שחייב באחריותן. שהמפקיד חייב בלחיותי הלכך כדדיה דמי לר"ש (ב"מ נח.) ואינן בקרקע. אלא כמטלטלין (סנהדרין יז.) דקילי אין נשבעין על הקרקעות ועל גפנים הללו נשבעין כדלחא מקלח הטעה (גיטין יז.) מסרתי לך. לשמור בקרקעי (שם.) מחייב שבועה. לישבע על השאר, שהוה מקלח הטעה, אפי"ג דאין נשבעין על הקרקעות, הכל כיון דאין למינן לקרקע. דעומדות ליצטר כן. דקמורי ר' יוסי בר חינא (פלוגמתיי, כנצורות דליין ונשעין (סנהדרין יז.) דאין הוה בקרקע. ואין נשעין עליין (ב"מ ק.) הויז. קוריה של עליה כטולת מתוך הנית (קטן זח.) על כל דבר פשע. סיפא דקרא משעתי בטוען טענת גנב או בגנב עצמו (ב"מ נח.) שהוקשו לקרקעות. דכתיב (ויקרא כה) והתמתלם אחס וגו' (ב"מ סב.) אין גופן ממון. אלא גורמין לגבות ממון (שם.) ולא תשלומי שלשה וארבעה. שלשה לשם וארבעה לשור, דכיון דאמישטי מכפל דנר להו חדא, שהכל בטוען ומוכר כללל תשלומי ד' וכו' (ב"מ יז.)